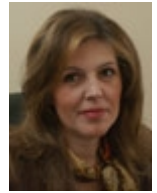

Tema broja: VRHOVNI SUD SRBIJE

PRED EVROPSKIM IZAZOVIMA

Aleksandra Petrović i Ivan Stojković

U najviši sud u Srbiji ove godine će stići nekoliko veoma obimnih predmeta protiv optuženih za ratne zločine i organizovani kriminal

Vrhovni sud Srbije u ovoj godini očekuje ogroman posao. Pored velikog broja novih krivičnih, građanskih i upravnih predmeta, u najviši sud u Srbiji ove godine će stići i nekoliko veoma obimnih predmeta protiv optuženih za ratne zločine i organizovani kriminal koji se sada privode kraju pred Okružnim sudom u Beogradu. Pritom Vrhovni sud očekuje i velika selidba – Krivično odeljenje se ponovo seli u staru zgradu u Nemanjinoj 22, a u renovirano zdanje u Resavskoj 42, gde se nalazi sudska uprava, preseliće se Upravno odeljenje. Tu, međutim, selidbi nije kraj. Ceo sud bi sledeće godine trebalo da se useli u novu zgradu pravosudnih organa u Nemanjinoj ulici broj 9, a veliki deo svoje nadležnosti preneće na nove sudove – Apelacioni i Upravni, koji treba da počnu da rade 1. januara 2007. godine.

Kneževa uredba

Vrhovni sud Srbije osnovan je uredbom kneza Aleksandra Karađorđevića iz 1846. godine. Danas on ima 77 sudija i 83 savetnika suda, koji rade u četiri odeljenja – Krivičnom, Građanskom, Upravnom i Odeljenju sudske prakse. U okviru Krivičnog odeljenja formirana su dva posebna odeljenja – za organizovani kriminal i vojne predmete, kao i dva posebna veća – za ratne zločine i za maloletnike. Za rad celokupnog srpskog pravosuđa veoma su značajna tri tela Vrhovnog suda – Opšta sednica, Veliko personalno veće i Nadzorni odbor.

Sudsku upravu čine sekretar suda, sekretarijat i služba za opšte poslove.

Osnivanjem apelacionih sudova i Upravnog suda, na njih će biti prenet veliki deo nadležnosti Vrhovnog suda. Na primer, u krivičnoj materiji Vrhovni sud je sada nadležan za odlučivanje u drugom i trećem stepenu, po žalbama na presude i druge odluke prvostepenih sudova, zatim po vanrednim pravnim lekovima, kao i po žalbama na drugostepene presude u slučajevima kada je izrečena kazna od 30 do 40 godina zatvora. Drugostepena nadležnost bila bi kompletno prenet na apelacione sudove, a Vrhovni sud bi odlučivao samo u trećem stepenu i po vanrednim pravnim lekovima.

Ove godine Vrhovni sud Srbije obeležava 160 godina postojanja, a tek tokom poslednjih pet godina na njegovom čelu su prvi put bile žene. Najpre je za predsednika suda 2001. godine izabrana Leposava Karamarković, zatim Sonja Brkić, a danas je sudija Vida Petrović - Škero prva dama srpskog pravosuđa.

– Mreža sudova u Srbiji je već deцениjama neodgovarajuća stvarnim potrebama, kao i raspored predmeta koji je očigledno neravnomeran. Čak 94 odsto sudova, onih van Beograda, preuzima samo 40 procenata svih predmeta. Osim toga, i struktura predmeta je takva da je sudovima u unutrašnjosti mnogo lakše da budu ažurni. Postavlja se čak i pitanje opravdanosti postojanja pojedinih sudova u unutrašnjosti – kaže za „Pravdu u tranziciji“ Vida Petrović - Škero.

Okružni sud u Beogradu, koji je po nadležnosti i broju sudija najveći u zemlji, tokom 2005. godine bio je još više zatrpan predmetima nego prethodne godine. Samo u građanskoj materiji kroz ruke sudija parničara prošlo je čak 22.899 predmeta, dok je u 2004. godini taj broj bio 16.453.

– Kritike da kvalitet suđenja opada su sasvim opravdane, ali to je sasvim prirodno zbog ovako velikog priliva. Svi ovi predmeti, po žalbama i drugim osnovima, dolaze pred Vrhovni sud Srbije. Od 1. januara 2006. godine na snagu su stupili novi Krivični zakonik, Zakon o maloletnicima, Zakon o zaštiti učesnika u krivičnom postupku, a nedavno su stupili na snagu Zakon o parničnom postupku i Zakon o izvršnom postupku. Prema novom zakonu, Vrhovni sud Srbije će biti jedini drugostepeni sud za suđenje maloletnicima, i time će automatski u krivičnoj materiji imati povećanje broja predmeta. Predmeti ukinutih vojnih sudova prešli su u nadležnosti redovnih, pa se i u toj oblasti pristići veći broj predmeta. Uskoro će biti usvojen i Zakon o rehabilitaciji, pa se u Vrhovnom sudu očekuju hiljade novih predmeta. Imamo i novi zakon o visokotehničkom kriminalu gde je naš sud takođe drugostepeni – kaže predsednica najvišeg suda.

Sud bez sudnice

Pri ovakvoj opterećenosti i neravnomernom rasporedu predmeta, biće teško zadovoljiti kriterijume Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji zahtevaju da se suđenja završavaju u razumnom roku. Preti nam opasnost predugih suđenja, što bi moglo proizvesti brojne tužbe pred sudom u Strazburu i mnogo koštati državu Srbiju i njene građane. Pored toga, obaveza Vrhovnog suda je i da šalje redovne izveštaje Savetu Evrope, OEBS-u i komisijama Ujedinjenih nacija za torturu, diskriminaciju i ljudska prava.

– Budžet Vrhovnog suda Srbije za ovu godinu je manji nego za prošlu, a neophodno je da bude veći, upravo zbog sve većeg obima posla. Nisu planirana sredstva za službu porotnika, koji će po novom zakonu biti u sastavu veća za maloletnike. Teško ćemo isplanirati troškove za privođenje maloletnika, a biće problema i sa nabavkom najosnovnijih sredstava za rad. Osim toga, u Vrhovni sud bi trebalo izabrati bar još pet sudija, zbog povećanog obima posla, ali je apsurd što ne bismo imali gde da ih smestimo jer nema dovoljno kabineta. Osim toga, nije rešeno ni pitanje stanovanja novoizabranih sudija koje dolaze iz unutrašnjosti – kaže Vida Petrović Škero.

Vrhovni sud Srbije praktično nema nijednu sudnicu, već četiri kancelarije u kojima se održavaju sednice, a jedna od njih se trenutno adaptira. Vrhovni sud radi u dve zgrade, u Nemanjinoj i u Resavskoj, dok se kolegijum najvišeg suda u zemlji održava u prostorijama Ustavnog suda Srbije. Vrhovni sud nema nijednu prostoriju koja iole liči na sudnicu, pa se javne sednice krivičnih veća sa velikim brojem optuženih, održavaju u najvećoj sudnici Palate pravde u Savskoj ulici. Tako sudije Vrhovnog suda rade u „Bermudskom trouglu“ između tri zgrade, što ugrožava, ne samo autoritet najvišeg suda u zemlji nego i bezbednost sudija.

– Bezbednost sudija ugrožena je i na drugi način. U zgradi u Nemanjinoj, pored suda, smeštena su i brojna ministarstva, što znači da neka stranka koja je nezadovoljna presudom može, pod izgovorom da ide u neku drugu službu ili deo zgrade, proći i do sudijskih kabineta – kaže Vida Petrović Škero.

Ove godine će Vrhovni sud biti još opterećeniji, i veliko je pitanje da li će se obezbediti uslovi da Apelacioni i Upravni sud počnu sa radom, po Zakonu o uređenju sudova, 1. januara 2007. godine. Ostalo je još samo deset meseci do početka njegove primene a zgrade gde bi trebalo da budu smešteni apelacioni sudovi u Bogradu, Nišu, Kragujevcu i Novom Sadu, još nisu obezbeđene. Osnivanjem četiri nova apelaciona suda bio bi rasterećen ceo sudski sistem, dok bi Vrhovni sud postao isključivo kasacioni. Očekuje se nastavak refome i verovatne su nove izmene propisa. Sudije imaju obavezu da sve te izmene prate i obučavaju kolege u nižim sudovima.

– Sudije Vrhovnog suda učestvuju i u radnim grupama za izradu novih zakona. Naša služba za pritužbe rešila je mnogo predmeta. Obavezni smo da odgovorimo i na žalbe u roku od 15 dana, a odgovaramo i na zahteve prema Zakonu o slobodnom pristupu informacijama. Dobili smo i portparola suda, ali bez stvaranja dobre analitike i kompjuterske povezanosti sa svim okružnim sudovima u Srbiji teško dolazimo do kvalitetnih podataka i tu se mnogo gubi na vremenu i sve moramo da tražimo pismenim putem. Moraćemo da poboljšamo i našu internet prezentaciju i ovaj posao je upravo u toku – rekla je predsednica suda.

Jedna od obaveza Vrhovnog suda Srbije je i kontrola svih okružnih sudova u Srbiji odnosno nadzor ažurnosti i poštovanja rokova uvidom u predmete.

Predsednica VSS je sama inicirala razrešenje pojedinih sudija zbog preterano velikog broja zastarelih predmeta. Kao sudovi gde je konstatovano nezadovoljavajuće stanje pomenuti su Opštinski sud u Nišu, sudovi u Sremskoj Mitrovici i Subotici.